

K nedožitým 89. narozeninám R. J.

(text z roku 1972)

Jak známo, v socialismu nejsou antagonistické třídy. Máme tu dělnickou třídu a třídu družstevních rolníků. Tyto třídy nemají protikladné zájmy a rozpory mezi nimi se neřeší třídním bojem. Dále tu máme inteligenci, která není samostatnou třídou, protože nemá žádný specifický vztah k výrobním prostředkům. Říká se jí „vrstva“. Pak tu jsou zbytky maloburžoasie (pár tisíc trhovců a samostatně hospodařících rolníků) a poražené buržoasie (dnes už většinou na pensi). Doporučuje se nám, abychom nezapomínali na třídního nepřítele. Kde ho hledat? Teoreticky by se jeho objektem mohly stát jen poslední dvě skupiny. Jenže se ukázalo, že drobné osobní podnikání potřebujeme a budeme ho po vzoru jiných socialistických zemí podporovat. Rozvineme tedy pod heslem „domovy důchodců – hnízda kontrarevoluce“ třídní boj proti pensistům?

Skální třídní bojovníci ovšem zaprotestují. Je tu přece část inteligence i jiné skupiny, načichlé buržoasní ideologií a sloužící objektivně protisocialistickým zájmům. Jenže nejradikálnější odpůrci byrokratického modelu socialismu, které by snad bylo možno nejspíše považovat za stoupence buržoasních ideologií, se vyskytují především mezi mladými lidmi. Chce je někdo podezřívát, že se touží stát soukromými majiteli továren?

Tahle teorie o skupinách, které nevědomě či vědomě slouží zájmům zahraniční buržoasie a nahrávají imperialistům, je dost ošidná. Konec konců lze podle ní snadno kohokoliv označit za svedené individuum, naočkované imperialistickým jedem. Posléze je možné o jeho nevědomosti zapochybovat a odhalit ho přímo jako placeného agenta. Jenom je třeba k tomu mít takovou moc, aby postižení byli hezky zticha a také, aby byly zticha ony tolikrát třídními bijci proklínané veřejné sdělovací prostředky.

Z tohoto absurdního, ale ne smyšleného příkladu je zřejmé, že teorie o nákaze buržoasní ideologií je výsledkem patologického, zdeformovaného způsobu myšlení. Za individuum prosáklé buržoasní ideologií, za nevědomého či placeného agenta lze podle této teorie vyhlásit každého. Všichni se stávají potencionálními agenty. Bdělost a ostrážitost řádí. Záleží

už jenom na tom, kdo koho dříve odhalí a zatkne. Šíří se psychóza strachu. Jsou zatýkáni lidé, kteří náhodou mají stejné jméno jako domnělý agent. Každý podezírá každého, jeden udává druhého, protože se bojí, aby nenarazil na provokatéra. Jeden si na schůzi pustí hubu na špacír, ostatní ho udají, protože mají strach, aby je neudal, že ho neudali. Z lidí se stávají krutihlávci. Stále ve střehu, hlavičkami vrtí, hlavně dozadu, jestli někdo neposlouchá.

Hle, idylický obrázek třídního boje v socialistické společnosti. Ve vyspělé socialistické společnosti, jak se před několika lety říkalo. Toto jsou jeho nevyhnutelné následky. Měli by si na ně dát pozor i jeho nepolepšitelní vyznavači. V jistém stadiu třídního boje, když je nepřítel zlikvidován, začíná se, jak ze zkušenosti víme, hledat ve vlastních řadách. Vyvolávači zlých duchů stávají se jejich oběťmi.

Soudnému člověku je ovšem jasné, že ve skutečnosti o třídní boj vůbec nejde. K pochopení celé záležitosti nejsou třeba žádné teorie. Stačí zdravý rozum. Státům, právě tak jako některým skupinám či jednotlivcům, nejde ani tak o třídní boj v zájmu proletariátu jako o vlastní moc. Třídní boj je tu pouhá zástěrka, název, aby to vypadalo teoreticky a vědecky. Tak už to bývá, že k ospravedlnění zcela jiných než ideálních pohnutek se zneužije nějaká teorie nebo ještě lépe nějaké heslo, zdánlivě jasné a srozumitelné. Jenže tentokrát to jaksi nevyšlo. Fakta jsou příliš jasná a lidé moc přemýšliví. "

Vyskytl se i takový názor: „Soudruzi, v této nenormalisované situaci nemůžeme dovolit volby, vždyť bychom je prohráli!“ Tady vidíme problém současného třídního boje v pravém světle. Měl tento výrok znamenat, že volby by prohrála komunistická strana a že by se k moci dostal třídní nepřítel? To je přece úplný nesmysl. Volby by neprohrála strana, nýbrž zcela určití jednotlivci, kteří se pod pojmem „my“ demagogicky vydávají za jediné pravé komunisty, vyvolené k mesiášskému poslání „zachránit“ socialismus v Československu. Otázka zní, kdo je vyvolil a kdo o takovou „záchranu“ stojí?